

30 LEKCJA

W każdej legendzie jest ziarno prawdy

W trakcie tej lekcji poznasz trzy najpopularniejsze polskie legendy. Poćwiczysz nowe słowa. Dowiesz się, skąd wzięto się godło Polski, jakie miasto było jej pierwszą stolicą, a także co zobaczył Lech, gdzie mieszkała syrena i dlaczego smok wawelski pęktł.

Ennek a leckének köszönhetően megismersz majd három népszerű (talán a legnépszerűbbek) legendát. Új szavakkal is fogsz találkozni, amelyeket tudsz majd gyakorolni. Megtudod azt is, hogy honnan ered Lengyelország címere, melyik városok voltak Lengyelország fővárosai. De azt is, hogy mit látott meg Lech, hol lakott a sziréna, és miért robbant szét a Wawel sárkánya.

CZĘŚĆ A

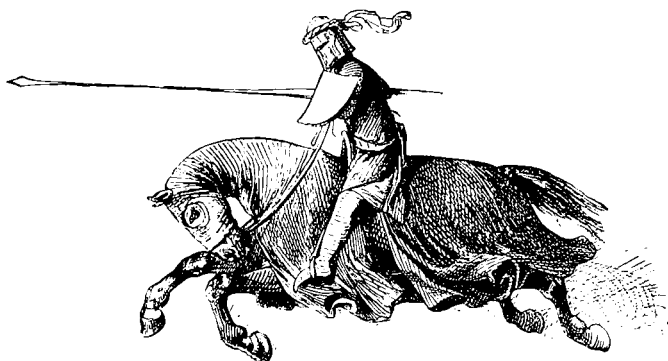
Co to jest legenda?

ĆWICZENIE 30.A.1

Legenda

to opowiadanie, w którym oprócz faktów i postaci historycznych są też elementy fantastyczne (wzięte z folkloru i tradycji). Zwykle legendy opowiadają o początku miasta lub państwa albo o tradycji jakiegoś regionu. Często postać fantastyczna z legendy jest symbolem miasta lub państwa.

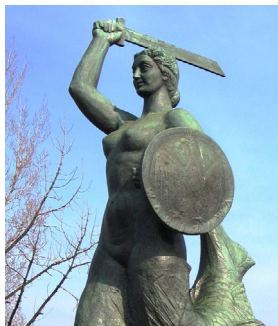
po polsku	po węgiersku
opowiadanie	elbeszélés
postać	karakter
element	elem
początek	kezdet

ĆWICZENIE 30.A.2

 Czy wiesz, z którym miastem lub państwem związane są te symbole? Proszę podpisać ilustracje. Jeśli jeszcze nie wiesz, przeczytaj proszę teksty z tego rozdziału i uzupełnij poniższą tabelkę.

Vajon tudod-e, hogy melyik várossal vagy állammal kapcsolatosak ezek a jelképek?

1. ....

2. ....

3. ....

Polska

Warszawa

Kraków

ĆWICZENIE 30.A.3

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie

 Przed przeczytaniem legendy, proszę zapoznać się z tłumaczeniem wyrazów:

A legenda elolvasása előtt ismerkedj meg a szavak fordításával!

po polsku	po węgiersku
ruszyć	továbbmenni / továbblépni
strona	oldal
wschód	kelet
zachód	nyugat
południe	dél
podróż	utazás
podobać się	tetszeni
kraina	föld
decydować, zdecydować	dönteni, eldönteni
rozbić obóz	felverni egy tábort

zachodzić	lemenni (lemegy a Nap)
słyszeć, usłyszeć	hallani, meghallani
zobaczyć	meglátni
orzeł biały	fehér sas
szerokie	széles
skrzydła	szárny
ogromny	óriás
dziób	csőr
gniazdo, w gnieździe	fészek, a fészekben
głodny	éhes
pisklę, pisklęta	fióka, fiókák
znak	jel
założyć, założenie	alapítani, alapítás (a szövegben építeni)
gród	vár, régen város
powstać	keletkezni
godło	jelkép

30.1

Proszę wysłuchać nagrania i przeczytać legendę.

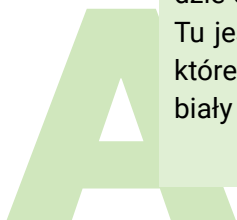

Trzej bracia – Lech, Czech i Rus – ruszyli ze swoimi rodzinami szukać miejsca na nowe domy. Jechali i jechali przez góry, lasy, pola i łąki. Po kilku dniach każdy brat wybrał inną stronę: Lech poszedł na zachód, Czech na południe, a Rus na wschód. Kiedy Lech został sam, kontynuował podróż do wieczora. Bardzo podobała mu się kraina, przez którą jechał. Było tam dużo lasów i zwierząt. Na dużej polanie w środku lasu zdecydował, że rozbije obóz na noc. Nagle, kiedy słońce już zachodziło, usłyszał głos ptaka. Nad drzewami zobaczył białe, szerokie skrzydła. Ptak był ogromny, miał piękny profil z dużym dziobem. Wyglądał na króla tej krainy. Tu było jego gniazdo. W gnieździe czekały głodne pisklęta. Czują rodzic wrócił nakarmić dzieci. „Ten ptak i jego gniazdo to znak. Tu jest idealne miejsce na nowy dom. Tu założę gród” – zdecydował Lech. Tak powstało miasto, które od gniazda orła białego Lech nazwał Gniezmem. Gniezno* to pierwsza stolica Polski. Orzeł biały jest godłem Polski.

*Gniezno to po staropolsku gniazdo.

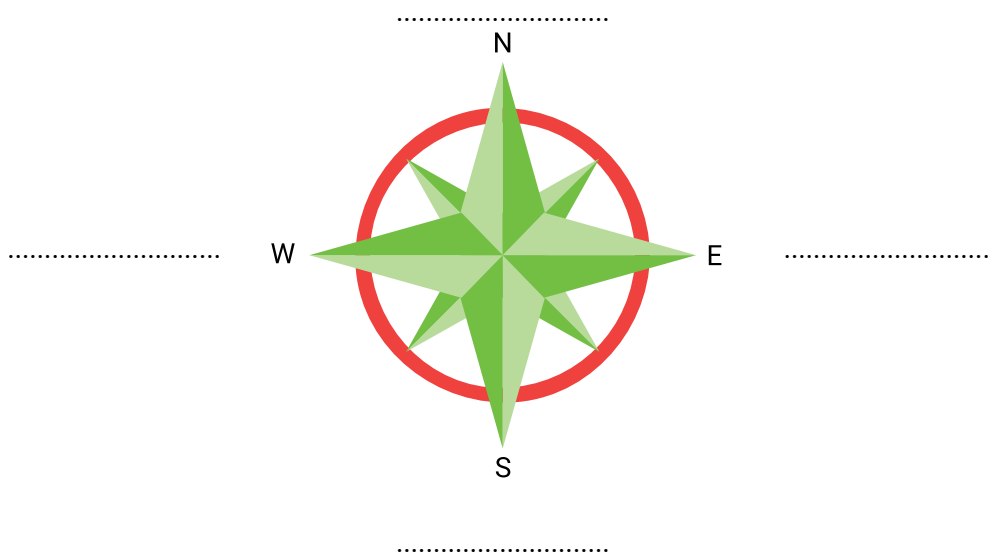
A Gniezno neve a ólengyel nyelvben fészket jelent.

ĆWICZENIE 30.A.4

Proszę odpowiedzieć na pytania.

- Proszę podać imiona trzech braci: .....
- Po co bracia ruszyli w podróż?
  - żeby zobaczyć inne kraje
  - żeby założyć grody
  - żeby zobaczyć orła
- W którą stronę ruszył Lech?
  - na południe
  - na północ
  - na zachód
- Proszę podpisać strony świata (północ, południe, wschód, zachód)

- Jaki znak zobaczył Lech?
  - orła i jego gniazdo
  - las
  - postać fantastyczną
- Dlaczego Lech nazwał gród „Gniezno”?
  - Gniezno – tak nazywał się jego stary dom
  - Gniezno to gniazdo, czyli dom
  - Nie wiadomo, jaki jest sens tej nazwy
- Orzeł biały jest dziś...
  - symbolem podróży
  - znakiem trzech braci
  - godłem Polski

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie opowiada o założeniu państwa polskiego. Mówi też o braterstwie Słowian. Lech był założycielem Polski, Czech założył Czechy, a Rus – Ruś.

... a lengyel állam alapításáról szól, de ezenkívül a szláv testvériségről is. Lech volt Lengyelország alapítója, Czech Csehország alapítója, és Rus a Kijevi Nagyfejedelemségé.

ĆWICZENIE 30.A.5

Proszę ułożyć wydarzenia w kolejności chronologicznej.

- Znak.
- Kierunek – zachód.
- Gniezno pierwszą stolicą Polski.
- Decyzja o założeniu grodu.
- Podróż trzech braci.

ĆWICZENIE 30.A.6

Proszę wybrać słowa, które pasują do opisu orła z legendy.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

	ogromny	nieciekawy
silny	brzydki	duży
nieczuły	imponujący	czuły
słaby	piękny	mały

ĆWICZENIE 30.A.7

Proszę znaleźć w tekście odpowiednie określenie:

Skrzydła orła są .....

Dziób orła jest .....

Godło Polski

Ustawa o godle, barwach i hymnie mówi:

„Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy”.

A törvény így szól a címerről, a színekről és a himnuszról:

A Lengyel Köztársaság címere egy fehér sas arany koronával a fején, a feje jobbra fordulva, széttárt szárnyakkal, a karmai és csőre arany színűek egy piros mező előtt.

CZĘŚĆ B

Legenda o syrence warszawskiej

ĆWICZENIE 30.B.1

Proszę zapoznać się ze słowniczkiem, a następnie wysłuchać nagrania i przeczytać tekst legendy.

<i>po polsku</i>	<i>po węgiersku</i>
syrena, syrenka	sellő
wioska rybacka	halászfalu
rybi ogon	halfarok
pływać	úszni
brzeg	part
śpiewać, śpiew	énekelni / ének
głos	hang
cudowny	csodálatos
rybak, rybacy	halász, halászk
wzruszający, wzruszyć się	mozgó, mozogni, megmozdulni
pieśni	dal
złapać	megfogni
sprzedać	eladni
targ	piac
zanieść	elvinni
zamknąć	bezárni
pilnować	vigyázni
uwolnić	elengedni / kiszabadítani
obrócić się	megfordulni
powiedzieć	mondani
kochać	szeretni
odchodzić	elmenni / eltávolodni
potrzebna/y	szükséges

bronić	megvédeni
miecz	kard
tarcza	pajzs
herb	címer
ornament	dísz

Dawno temu, kiedy Warszawa była niedużą wioską rybacką, w Wiśle żyła syrena. Była to piękna dziewczyna z rybim ogonem. Co noc syrena pływała blisko brzegu i śpiewała. Jej głos był cudowny. Rybacy chętnie słuchali jej wzruszających pieśni. Pewnego wieczoru dwaj rybacy złapali syrenę, żeby ją sprzedać. Zanieśli ją do wioski i zamknęli, żeby rano pojechać na targ. Syreny pilnował syn rybaka, ale śpiewała tak pięknie, że uwolnił ją. Syrena wróciła do Wisły. W rzece obróciła się w stronę Warszawy i powiedziała: „Kocham to miejsce, ale teraz odchodzę. Wrócę, kiedy będę potrzebna, żeby was bronić”.

Dziś syrena z mieczem i tarczą widnieje w herbie Warszawy, ma w Warszawie kilka pomników oraz jest częstym ornamentem warszawskiej architektury.

ĆWICZENIE 30.B.2

Prawda (**P**) czy fałsz (**F**)? Proszę zdecydować ✓.

		P	F
1	Syrena to kobieta z rybim ogonem.		
2	Głos syreny był nieładny.		
3	Rybacy chętnie słuchali śpiewu syreny.		
4	Dwaj rybacy chcieli, żeby syrena wróciła do morza.		
5	Syn rybaka uwolnił syrenę, ponieważ pięknie śpiewała.		
6	Syrena powiedziała, że odchodzi i nie wróci.		
7	W herbie Warszawy jest syrena z mieczem i tarczą.		

ĆWICZENIE 30.B.3

Proszę wybrać czasowniki, które dotyczą czynności wykonywanych przez syrenę.

śpiewać	kupić	bronić	sprzedać	odchodzić	kochać
zamknąć	zanieść	uwolnić	pływać	złapać	wrócić

ĆWICZENIE 30.B.4

Podziel elementy legendy o syrence na realistyczne i fantastyczne.

Wisła	Warszawa	syrena	rybacy	targ	wioska
-------	----------	--------	--------	------	--------

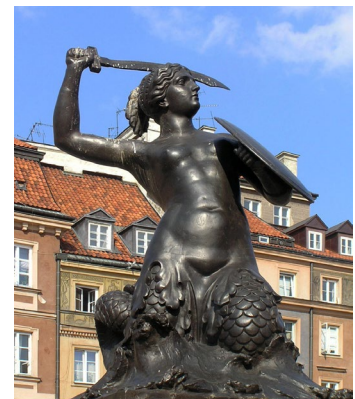
<i>elementy realistyczne:</i>	<i>elementy fantastyczne:</i>

ĆWICZENIE 30.B.5

Proszę przyrzeć się ilustracji. Zdjęcie przedstawia znany pomnik syrenki, który stoi na Rynku Starego Miasta w Warszawie. Proszę uzupełnić tekst.

Pomnik syrenki znajduje się na ..... Starego Miasta w Warszawie. Syrena to pół kobieta, ..., bo ma rybi .....

Syrena ma tarczę, a w drugiej ręce ....., ponieważ ..... Warszawy.

miecz	Rynku	broni	pół ryba	ogon
-------	-------	-------	----------	------

CZĘŚĆ C

Legenda o smoku wawelskim

ĆWICZENIE 30.C.1

Przed wysłuchaniem i przeczytaniem legendy proszę zapoznać się ze słowami, które ułatwią jej zrozumienie.

<i>po polsku</i>	<i>po węgiersku</i>
wzgórze	domb
poddani	alattvalók
zmienić się	megváltoztatni
jama	barlang
pożerać	veszekedni / felfalni egymást
owce	juhok
pomysł	ötlet
szewc	cipész
pułapka	csapda
barania skóra	báránybőr

Kraków był grodem króla Kraka. Miał on zamek na wzgórzu Wawel. Poddani Kraka byli szczęśliwi. Sytuacja zmieniła się, kiedy w jamie pod Wawelem zamieszkał smok. Smok pożerał owce i inne zwierzęta.

Król Krak szukał pomocy. Pewnego dnia przyszedł do Kraka młody szewc Skuba.

Miał pomysł, jak pokonać smoka. Skonstruował owcę-pułapkę z baraniej skóry i siarki.

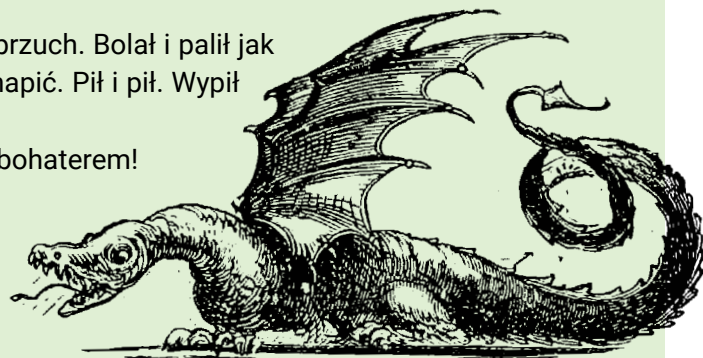
Rano smok obudził się, zobaczył „owcę”

i zjadł ją na śniadanie. Potem bardzo bolał go brzuch. Bolał i palił jak ogień. Smok poszedł na brzeg Wisły, żeby się napić. Pił i pił. Wypił bardzo dużo wody.

Tak dużo, że nagle – pękł! Szewc Skuba został bohaterem!

I dostał nagrodę od króla Kraka.

Dzisiaj pod Wawelem stoi pomnik smoka. Obok jest wejście do Smoczey Jamy – to popularna atrakcja turystyczna. Smok wawelski jest wizytówką Krakowa.

ĆWICZENIE 30.C.2

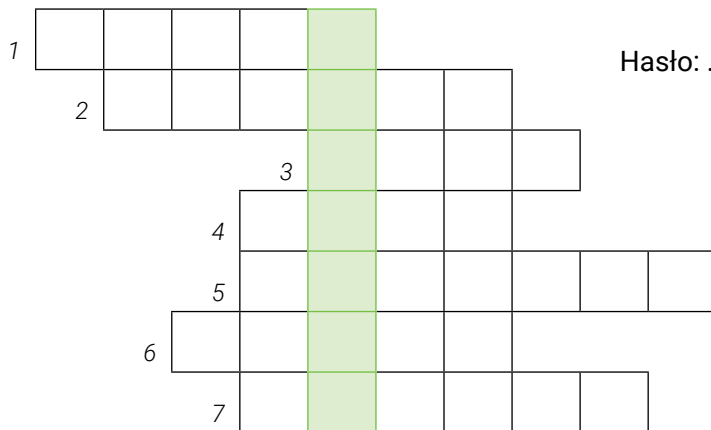
Proszę wybrać poprawną odpowiedź lub zaznaczyć ✓, czy podane zdanie jest prawdziwe (P) czy fałszywe (F).

		P	F
1	Kraków był grodem Skuby .... / Kraka .... / Wawela		
2	Smok był spokojny, czuły i towarzyski.		
3	Szewc Skuba skonstruował pułapkę.		
4	Pułapką była barania skóra, w której była siarka.		
5	Smoka bolało gardło .... / bolał brzuch .... / bolała głowa		
6	Legenda mówi, że smok pękł, bo wypił dużo wody z Wisły .... / dużo zjadł .... / był już stary		
7	Niestety w Krakowie nie ma pomnika smoka.		
8	Smocza Jama jest atrakcją turystyczną.		

ĆWICZENIE 30.C.4

Proszę uzupełnić krzyżówkę i zapisać hasło:

Hasło: .....

- 1. Wzgórze, na którym jest zamek w Krakowie.
- 2. Jest symbolem Warszawy.
- 3. „Tu założę .....” – powiedział Lech.
- 4. Kto założył pierwszą stolicę Polski?
- 5. Pierwsza stolica Polski to .....
- 6. Orzeł na czerwonym tle to ..... Polski.
- 7. Kto chciał sprzedać syrenę?

ĆWICZENIE 30.C.5

Proszę wrócić do ćwiczenia 30.A.2 i sprawdzić, czy ilustracje są właściwie podpisane.

